

Rahandusministeerium
Endla 13
10122 Tallinn

Teie 03.03.2017 nr 1.1-10/01942

Meie 17.03.2017 nr 4/75

Arvamuse edastamine rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse eelnõu kohta

Lugupeetud Sven Sester

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) tänab Rahandusministeeriumit võimaluse eest avaldada arvamust rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse eelnõu kohta (edaspidi: eelnõu). Esitame eelnõu kohta alljärgnevad kommentaarid ja tähelepanekud.

1. Tegeliku kasusaaja andmete esitamise kohustuse täitmine

Eelnõu § 77 lõike 1 kohustub eraõiguslikke juriidilisi isikuid avaldama äriregistri juures oma tegelike kasusaajate andmed. Vastavalt § 78 lõikele 7 vastutab andmete esitamise ja nende õigsuse eest juriidilise isiku juhatuse. Kuigi kohustuse eesmärk on mõistetav, võib sellele vaatamata tekkida olukordi, kus ettevõtte juhatusel ei pruugi olla võimalik tegelike kasusaajate andmeid esitada või tagada nende õigsust. Aktsionärid ja osanikud ei ole otseselt kohustatud vastavat infot jagama, samal ajal puuduvad juhatuse liikmel õigused ja vahendid ulatusliku ja põhjaliku taustakontrolli teostamiseks, et tegeliku kasusaajat tuvastada või esitatud andmete õigsust kontrollida. Aktsionäridelt ja osanikelt võiks küll eeldada heauskset käitumist, kuid tegelikkuses ei ole andmete esitamiseks kohustatud juhatuse liige kuidagi kaitstud aktsionäride või osanike pahatahtlikkuse eest, kusjuures juhatuse liikmele võib selle tõttu järgneda vastustus, osanikku ega aktsionäri aga pahauskse käitumise eest vastutusele ei võeta.

Eelnõu § 96 näeb ette juhatuse liikme vastustuse tegeliku kasusaajate andmete esitamata jätmise, mitteõigeaegse esitamise, valede või ebapiisavate andmete esitamise eest. Väärteo menetleja ning ka juriidilise isiku juhatuse seisukohast on mõistet „ebapiisav“ tõenäoliselt keeruline sisustada. Nii puudub juriidilise isiku juhatuse liikmel arusaam, millisel juhul loetakse tema esitatud andmeid ebapiisavaks, samas kui menetlejale loob seline sõnastus ulatusliku kaalutlusruumi teo kvalifitseerimiseks. Samuti võib värteo menetlemise käigus osutada võimatuks hinnata, millisel juhul on tegemist valede ja millisel juhul ebapiisavate andmete esitamisega. Näiteks võib tekkida olukord, kus juhatuse liige on äriregistrisse esitanud tegeliku kasusaaja

andmed, kuid kohustatud isik tuvastab oma toimingute käigus teistsugused andmed ja samas on mõlemad kasutanud enda käsutuses olevaid võimalusi ja vahendeid, et tagada info tõesus. Juhatuse liikme vastutuse küsimus võib siin tähendada äärmiselt keerulist vaidlust nii teo kvalifitseerimise kui ka süü tõendamise teemal.

2. Andmete vastuolu

Eelnõust ei selgu täpselt, kuidas tuleks kohustatud isikul toimida olukorras, kui äriregistrisse juriidilise isiku tegeliku kasusaaja kohta tehtud kanne ei vasta sellele, mida kohustatud isik tehingu käigus oma toimingutega tuvastab. Näiteks kui pank kontrollib juriidilisele isikule laenu andmisel ise tegeliku kasusaaja andmeid ning tuvastab tegeliku kasusaajana muu isiku kui on märgitud registris. Tekib küsimus, millise tähendusega on sel juhul registri kanne ning kuidas täpselt peaks kohustatud isik teistsuguste andmete ilmnemisel tegutsema – kas teavitada tuleks rahapesu andmebürood või Politsei- ja Piirivalveametit. Samuti on selgusetu, kas ja kes teavitaks sellises olukorras äriregistrit. Sisuliselt samale probleemile on oma kommentaarides tähelepanu juhtinud ka Maksu- ja Tolliamet ning Kaubanduskoda toetab ettepanekut täpsustada eelnõus, kas ja keda peab kohustatud isik teavitama, kui ta tuvastab registrikandest erinevad tegelike kasusaajate andmed.

3. Registrikande alus andmete puudulikkuse korral

Eelnõu § 10 lg 4 näeb ette, et kui tegeliku kasusaaja andmeid pole võimalik kindlaks teha ja puudub ka kahtlus, et selline isik eksisteerib, siis loetakse tegelikuks kasusaajaks selline füüsiline isik, kes on kõrgema juhtorgani liige. Eelnõust ei selgu, kui kaugele peab juhatuse liige tegeliku kasusaaja tuvastamisel minema. Füüsilisest isikust tegeliku kasusaaja tuvastamine muutub äärmiselt raskendatuks hiljemalt siis, kui ahel ulatub ühte või mitmesse välisriiki, sest ettevõtete füüsilisest isikust omanikeringi ning osaluse määrasid võib isegi Eesti piires olla raske kindlaks teha, rääkimata välisriikide ettevõtete omanike kohta käivatest andmetest. Toome siinkohal mõne näite:

- 1) Eestis registreeritud ettevõtte omanikeks on 5 firmat, kellest kahele kuulub üle 25% osalust. Üks kahest ettevõttest on Brasiilias registreeritud firma, kelle omanikuks on neli füüsilist isikut, kellest 3 elavad Brasiilias ning üks Keenias. Kui juhatusel õnnestub tuvastada Brasiilias elavate isikute andmed, kuid puudub info Keenias asuva isiku kohta, kes aga on ainus üle 25%-lise osalusega osanik, siis jääb selgusetuks, milline info tuleks kanda äriregistrisse.
- 2) Eestis registreeritud ettevõtte omanikuks on Leedu ettevõtte, mis omakorda kuulub kaheksale ettevõttele, kes kõik asuvad väljaspool Leedut. Otseseks omajaks olevad kaks firmat kuuluvad kumbki omakorda erinevatele Hiina ettevõtetele, kelle füüsilistest isikutest omanikering ulatub lisaks Hiinale ka Indiasse ja Jaapanisse. Juhatus suudab kindlaks teha üksnes Leedu ettevõtte

omanikeks olevad ettevõtted, sh kaks otsesest omajast Hiina ettevõtet, kuid ei suudeta tuvastada Hiina ettevõtete omanikeringi ja osaluste määrasid.

- 3) Eesti ettevõtte osalus kuulub kahele Eesti kodanikust füüsilisele isikule ja ettevõtte Eestis asutatud tütarfirmale. Tütarfirma omanikud on Hollandi ja Hispaania firmad, kelle omanikering koosneb omakorda nii erinevatest juriidilistest isikutest kui ka hulgast aktsionäridest.

Päriselus esineb kahtlemata tunduvalt keerulisemaid omanikeringe ja kaugemale välismaale hargnevaid omanikeahelaid. Kui mingist piirist alates pole edasisi andmeid võimalik kätte saada, aga kahtlus tegeliku kasusaaja eksisteerimise kohta jääb, siis peaks eelnõust selguma, mille alusel registrisse märke tehakse – kas eelnõu § 10 lõike 4 alusel või kantakse registrisse üksnes info, mida oli juhatuse liikmel võimalik kindlaks teha. Lisaks jääb selgusetuks, kas mitme juhatuse liikme korral märgitakse § 10 lõike 4 alusel tegelikeks kasusaajateks kõik juhatuse liikmed või mille alusel tegelikult kasusaajaks olev juhatuse liige sellisel juhul määratletakse.

4. Äriseadustiku muudatused

Eelnõu § 79 kohaselt avalikustatakse tegeliku kasusaaja andmed äriregistri infosüsteemis. Samas ei näe eelnõu rakendussätteid ette äriseadustiku muutmise regulatsiooni, mis täpsustaks vastava registrikande tegemist ning seda, milliste andmete hulgas tegeliku kasusaaja kohta käiv info avaldatakse. Näiteks on võimalik vastav info avaldada registrikaardi andmete juures, mis on kõigile tasuta kättesaadavad. Kui vastavad andmed avaldada aga kehtivate üld- ja isikuandmete hulgas, siis see teave on üldjuhul kättesaadav tasuliste päringutega. Andmete paiknemise koha määramine äriregistris on oluline, sest tasulise andmeväljastuse korral võivad sellega kaasneda kulud ettevõtetele, kes on pidevalt kohustatud oma äripartnerite kohta käivat infot kontrollima.

Loodame, et Kaubanduskoja kommentaarid on eelnõu edasisel menetlemisel abiks ning esitatud märkusi on võimalik sätete muutmisel või täiendamisel arvesse võtta. Vajadusel oleme valmis oma seisukohti täiendavalt selgitama.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/
Mait Palts
Peadirektor

EESTI
KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA

Koostanud: Kadi Laanemäe kadi.laanemae@koda.ee 604 0071